

Неправилности у додели јавних средстава

**Министарство заштите животне средине на
Јавном конкурс неосновано доделило
најмање 30 одсто укупног буџета**

*Анализа резултата Јавног конкурса
Министарства заштите животне средине за
удружења у 2025. години*

euresurscentar.bos.rs

Београд, јануар 2026.

Увод

2025. година је била изузетно изазовна како за друштво у целини, тако и за организације цивилног друштва. Политичка и друштвена криза оголила је дубоку поларизацију, а у таквом амбијенту рад организација цивилног друштва постао је још тежи и ризичнији.

Организације цивилног друштва су током читаве године остале мете систематских кампања дискредитације, а нарочито организације које се баве темама корупције, владавине права, избора и медија. У таквом окружењу, учешће цивилног друштва у доношењу јавних политика и закона постало је фактички обесмишљено, иако нужно (можда више него икада). У оваквој атмосфери, почетком године велики део организација цивилног друштва које су биле чланице различитих привремених и сталних радних тела, као и радних група за израду докумената јавних политика, закона, прописа и других општих аката (попут Савета за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва и других радних група) објавиле су да обустављају свој рад или напуштају ове механизме, због континуираног медијског таргетирања организација и кампања блаћења, фингирања као и онемогућавања суштинског учешћа и доприноса изради ових докумената. Поред тога, разлог за повлачење организација цивилног друштва је био и изостанак реакције државних представника на притиске, застрашивање и нападе на активисте, као и угрожавања основних права на слободу удруживања, окупљања и изражавања.

Поједини представници власти и провладини медији учестало су оптуживали организације цивилног друштва да су добијале десетине милиона долара ради спровођења „обојене револуције“, да су продужена рука страних обавештајних служби и да блокирају европске интеграције Србије. Порукe су синхронизовано преношене кроз стотине медијских садржаја, стварајући слику цивилног друштва као актера „специјалног рата против Србије“. Ова кампања је кулминирала упадом наоружаних припадника Управе криминалистичке полиције у просторије пет организација цивилног друштва због истраге о наводној злоупотреби средстава Америчке агенције за међународни развој. Исходи ове истраге никада нису саопштени јавности.

Сужавање подстицајног окружења за развој организација цивилног друштва је документовано и у последњем Извештају Европске комисије о Србији из новембра 2025. године. Комисија констатује отежане услове за рад цивилног друштва, кампање мржње и блаћења, координисане нападе на организације цивилног друштва, као и озбиљне проблеме у дијалогу између јавног и цивилног сектора. Као кључну препоруку, нарочито у области заштите животне средине, Европска комисија истиче потребу унапређења дијалога са цивилним друштвом и обезбеђивања стварног и транспарентног учешћа јавности у доношењу одлука. Посебно се указује на нетранспарентно финансирање организација цивилног друштва из јавних средстава, уз нејасне критеријуме за доделу средстава, проблематичан избор евалуатора и недоступност извештаја о трошењу буџетских средстава.

Организације које делују у области заштите животне средине налазе се у посебно неповољном положају. Реч је углавном о малим и средњим организацијама које немају капацитете за велике међународне пројекте и ослањају се на домаће изворе финансирања.

Анализа резултата Јавног конкурса Министарства заштите животне средине за удружења у 2025. години

Упркос растућем значају еколошких питања, Министарство заштите животне средине није додељивало средства цивилном сектору пуне четири године, све до септембра 2025. године, када је расписан [Јавни конкурс](#) за финансирање и суфинансирање пројеката од јавног интереса у области заштите животне средине које реализују удружења у 2025. години. Ово је први конкурс који Министарство заштите животне средине спроводи за подршку удружењима после 2021. године, [када су установљени значајни пропусти и процедуралне неправилности](#) на које су указале организације цивилног друштва.

Конкурс објављен у септембру 2025. године је имао за циљ подршку пројектима који доприносе очувању животне средине, одрживом развоју и подизању свести грађана о значају заштите животне средине.

Право учешћа имала су удружења и друге организације цивилног друштва регистроване у складу са прописима Републике Србије, под условом да:

- делују на територији Републике Србије најмање две године;
- у свом Статуту имају дефинисане циљеве који препознају заштиту животне средине и/или активности усмерене ка унапређењу човековог окружења и квалитета живота и/или одрживо коришћење природних ресурса и очување добара од општег интереса;
- имају капацитет за спровођење предложеног пројекта (најмање два успешно реализована пројекта у последње три године);
- су у претходне две године све преузете уговорне обавезе у вези са коришћењем буџетских средстава Републике Србије у потпуности испуниле.

Максимални износ по пројекту био је ограничен на 1.000.000 динара, минимални на 50.000 динара. Посебан критеријум предвиђао је да организације које траже финансирање преко 500.000 динара морају имати доказано искуство у управљању пројектима исте или веће вредности. Укупно опредељена средства износила су 50 милиона динара, а конкурс је био отворен до 14. октобра.

Хронолошки преглед активности спровођења конкурса

У четвртак, 30. октобра објављена је [ПРЕЛИМИНАРНА ЛИСТА ВРЕДНОВАЊА И РАНГИРАЊА ПРИЈАВЉЕНИХ ПРОЈЕКТА](#) уз информацију да су на конкурс пристигле 124 пријаве, од чега 38 пријава није испунило формалне услове док је 86 пријава испунило формалне захтеве конкурса.

У објављеном Предлогу листе вредновања приказан је број бодова које су предлози пројеката добили према критеријумима утврђеним Смерницама. Састав Конкурсне комисије као ни број бодова које су предлози пројеката добили од појединачних чланова Комисије нису објављени. Приговор на прелиминарну листу вредновања и рангирања пријављених пројеката учесници Јавног конкурса могли су да поднесу Конкурсној комисији у року од 8 дана од дана објављивања прелиминарне листе, до петка, 7. новембра.

Већ следећег првог радног дана, у понедељак 10. новембра, Министарство заштите животне средине објавило је Одлуку о избору пројеката који ће бити финансирани/суфинансирани у оквиру Јавног конкурса за удружења у 2025. години. Конкурсна комисија је саставила Коначну листу вредновања и рангирања пријављених пројеката и доставила предлог за суфинансирање 71 пројекта у укупном износу од 50 милиона динара.

У петак, 21. новембра, Представници Министарства заштите животне средине потписали су уговоре са организацијама цивилног сектора, истакавши да Министарство остаје чврсто посвећено подршци пројектима цивилног сектора који имају позитиван утицај на животну средину.

Кључне неправилности и неусаглашености с правилима Јавног конкурса Министарства заштите животне средине за удружења у 2025. години

Београдска отворена школа спровела је анализу објављених резултата конкурса, укључујући формалне услове, финансијске податке о корисницима и друге јавно доступне информације. Анализа се није бавила оцењивањем садржаја самих пројеката, већ су предмет анализе били искључиво јавни критеријуми прописани конкурсом Министарства заштите животне средине без уласка у садржајну евалуацију пројеката. Истраживање је спроведено на основу:

- Званично објављене листе ранжираних и подржаних пројеката,
- Јавно доступних података Агенције за привредне регистре (АПР), попут статута удружења (када су доступни) и финансијских извештаја удружења за претходне три године,

- Упоређивања јавно доступних расположивих података са формалним критеријумима конкурса.

Резултати анализе указују на то да је Министарство заштите животне средине значајно одступало од прописаних критеријума у процесу доделе средстава удружењима.

Критеријум број 1: Удружења морају да постоје и раде дуже од две године

У првом критеријуму Конкурса предвиђено је да право учешћа имају удружења и друге регистроване организације које делују на територији Републике Србије најмање две године пре објављивања конкурса. То значи да су средства Конкурса намењена само за организације које су основане пре 29. септембра 2023. године. Ипак, на листи подржаних удружења налазе се чак четири удружења која су основана након 29. септембра 2023. године, чиме не испуњавају овај критеријум. Овим удружењима Министарство је укупно доделило **2.692.800 РСД**. Једно од ових удружења је чак основано у јануару 2025. године, само девет месеци пре расписивања конкурса.

Ранг на бодовној листи	Назив ОЦД	Назив пројекта	Датум оснивања	Износ додељен на конкурс (РСД)
3	Локална иницијатива за промене, Врање	Зелени терен - спортом за чистији град	01.11.2024.	493.000,00
22	УГ Сведобро, Пријепоље	Чисто село - здрава будућност	28.11.2023. /АПР донео решење о пријави 24.01.2024./	499.800,00
33	Удружење за иновације, креативност и унапређење младих	Иницијатива за еколошку технолошку рециклажу	24.12.2023.	900.000,00
51	УГ Геније, Београд	Еко кораци - свест и акција	20.01.2025.	800.000,00
УКУПНО				2.692.800,00

Критеријум број 2: Удружења морају имати искуства за пројекте вредне преко 500.000 динара

Уколико су тражила финансирање преко 500.000,00 динара, удружења су према правилима конкурса морала да докажу да у претходне три године имају искуство у управљању пројектима исте или веће вредности. Анализа показује да **13 удружења** која су добила средства у вредности преко 500.000 динара имају у претходне три године **укупне годишње приходе мање од износа средстава која им је Министарство заштите животне средине одобрило**. Осим што ово показује да ова удружења немају искуство и капацитет да управљају пројектима ове величине, ово значи и да ова удружења нису испунила други формални критеријум Јавног позива, односно да су им средства неосновано додељена. **Само на основу овог критеријума, Министарство заштите животне средине је овим удружењима неоправдано доделило 11.271.550 РСД.**

Ранг на бодовној листи	Назив ОЦД	Назив пројекта	Износ додељен на конкурс	Пословни приходи у 2024.	Пословни приходи у 2023.	Пословни приходи у 2022.
1	Академски центар заштите животне средине и одрживог развоја	Одрживо управљање отпадом у ери циркуларне економије	865.000,00	805.000,00	Поднет извештај у АПР-у, приходи су 0,00	/
2	Алтернатива Бор	Шта знам о ПМ честицама	956.550,00	Изјава о неактивности	525.000,00	1.322.000,00
11	Еколошко друштво Барошевац	Зелене оазе	500.000,00	100.000,00	139.000,00	6.000,00
27	Морфеј	Клима у нашим рукама	950.000,00	90.000,00	550.000,00	У АПР-у не постоји извештај за 2022. годину
29	Вождовац јуниор	Зелени гласови младих	950.000,00	150.000,00	550.000,00	/
30	Покрет горана Младеновац	Уређење природних предела и	950.000,00	Изјава о неактивности	Изјава о неактивности	150.000,00

		спомен чесме Ђелевац				
31	Иновативни центар Београд	Програм промоције иновативног приступа управљања биоотпадом кроз пилот употребу инсеката „Tenebrio molitor“	950.000,00	У АПР-у не постоји извештај за 2024. годину	Изјава о неактивности	Изјава о неактивности
35	УГ „Центар за дигитално укључивање“, Ниш	Кликни и покрени! Предузеће, а не смеће	900.000,00	Има извештај у АПР-у али је празан. Постоји забелешка да је Извештај предат са неисправност има - није био потписан од стране регистровано г заступника	У АПР-у не постоји извештај за 2023. годину	Изјава о неактивности
36	Савез студената Београда, Београд	Зелени медијски кампус	900.000,00	У АПР-у не постоји извештај за 2024. годину	У АПР-у не постоји извештај за 2023. годину	У АПР-у не постоји извештај за 2022. годину
40	Удружење за неговање традиције „VIA ANTICA“, Ниш	За чистији Ниш	900.000,00	552.000,00	83.000,00	6.000,00
42	Студентска организација организацион	Еко футура	900.000,00	У АПР-у је Биланс успеха празан	У Билансу успеха за 2023. је поље	468.000,00

	их наука, Београд				прихода празно	
47	Савез студената Технолошко- металушког факултета	Циркуларна привреда у пракси	850.000,00	У АПР-у не постоји извештај за 2024. годину	У АПР-у не постоји извештај за 2023. годину	У АПР-у не постоји извештај за 2022. годину
58	Радимо заједно за нашу будућност, Београд	„Еколошко оснаживање“	700.000,00	3.000,00	175.000,00	/
УКУПНО			11.271.550 РСД			

Критеријум број 3: Заштита животне средине мора бити један од циљева удружења који су дефинисани статутом

За чак **11 удружења** није могуће пронаћи статут на сајту Агенције за привредне регистре, па на основу јавно доступних података није могуће установити да у својим циљевима имају заштиту животне средине што је обавезан критеријум за учешће на конкурс. Без увида у статут, тешко је утврдити усклађеност деловања удружења са циљевима конкурса. Ово не искључује могућност да су ова удружења своје статуте доставила Министарству на други начин.

Шта још није у реду са ранг листом удружења подржаних на Јавном конкурс за финансирање и суфинансирање пројеката од јавног интереса у области заштите животне средине?

Поред формалних неусаглашености, анализом су идентификовани и додатни елементи који указују на потенцијално нерегуларно поступање. На пример, финансијски су подржана два пројекта са потпуно истим називом: *ЕкоБудилник – Пробуди природу у себи* (позиције 54 и 71 на објављеној ранг листи, удружења која су подносиоци су различити). Поред тога, идентификовано је да иста особа **законски заступник за два различита удружења** (једно удружење регистровано у Врању и друго удружење из Голупца). Затим, подршку од 400.000 РСД је добило удружење које је било неактивно претходне три године (и за које на сајту Агенције за привредне регистре постоји изјава о

неактивности), чиме није испуњен критеријум Јавног конкурса који налаже да удружење има најмање два успешно реализована пројекта у последње три године.

На крају, дужина трајања пројекта за које је Министарство заштите животне средине одобрило финансирање изазва сумњу у изводљивост и сврсисходност ових пројекта. Наиме, подржани пројекти могу трајати најдуже до 15. фебруара 2026. године. Будући да су уговори са удружењима потписани 21. новембра, то значи да за спровођење ових пројекта удружења имају нешто мање од три месеца: десет дана новембра, децембар, јануар и пола фебруара.

Уместо закључка: Утврдити одговорност за доделу средстава на начин који је супротан правилима позивива, постојећим прописима и стандардима добре праксе и спречити убудуће доделу средстава на овај начин

Спровођење Јавног конкурса и нетранспарентна додела средстава угрожава финансијску одрживост и опстанак многих организација цивилног друштва. Упркос све већем значају који заштита животне средине има у питањима развоја у Србији, средства за финансирање рада организација у овој области су се значајно смањила, нарочито након повлачења УСАИД-а. Финансирањем пројекта који треба да буду реализовани у само два и по месеца, у периоду од новембра 2025. године до половине фебруара 2026. године, додатно се дестимулише рад организација цивилног друштва и отежава њихова финансијска одрживост.

Анализа показује да процес доделе средстава у оквиру Јавног конкурса Министарства заштите животне средине за 2025. годину садржи значајне неправилности и одступања од прописаних услова. На основу јавно доступних података и информација у вези само два формална критеријума утврђено је да је **Министарство неоправдано доделило готово 30% укупног буџета на конкурс, односно најмање 13.964.350 РСД**. Овај износ је вероватно и већи, будући да за део удружења није могуће потврдити да ли делују у области заштите животне средине (у АПР-у немају статут, немају интернет странице или профиле на друштвеним мрежама на којима би било могуће утврдити њихова искуства у области заштите животне средине).

Овакви налази указују на потребу за темељитом ревизијом спроведеног конкурса и унапређењем процедура, како би се обезбедила транспарентност, равноправност и одговорно коришћење јавних средстава намењених удружењима која раде на унапређењу заштите животне средине. Имајући у виду све наведене чињенице, Београдска отворена школа предлаже следеће препоруке за отклањање негативних последица овако спроведеног јавног позива и унапређење оквира за будуће јавне позиве за доделу средстава организацијама цивилног друштва које расписују органи јавне власти:

1) Утврђивање одговорности за пропусте у процесу доделе средстава из Јавног конкурса које је расписало Министарство заштите животне средине

Утврђивање одговорности за утврђене неправилности у спровођењу Јавног конкурса Министарства заштите животне средине за 2025. годину представља нужан први корак ка обнављању поверења у систем доделе јавних средстава и заштити принципа законитости, транспарентности и једнаког третмана учесника. Анализа показује да су средства додељивана супротно јасно прописаним формалним критеријумима конкурса, као и одредбама Уредбе о средствима за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса које реализују удружења. Овакво поступање не може се сматрати техничким пропустом, већ системским кршењем правила које има директне финансијске и институционалне последице.

Министарство заштите животне средине треба да спроведе интерну и независну проверу целокупног поступка спровођења конкурса, укључујући рад конкурсне комисије, начин вредновања пројеката, примену формалних критеријума и доношење коначне одлуке о додели средстава. Неопходно је јасно утврдити индивидуалну и институционалну одговорност за одлуке које су довеле до неоправдане доделе најмање 30% укупног буџета конкурса, као и да се о резултатима ове провере јавност транспарентно обавести. У зависности од налаза, потребно је размотрити покретање дисциплинских, управних или других поступака у складу са важећим прописима.

Без јасног утврђивања одговорности и последица за утврђене пропусте, постоји озбиљан ризик да се сличне неправилности понове у будућим конкурсима, чиме се додатно урушава поверење организација цивилног друштва у институције и обесмишљава сам концепт јавних позива као механизма за подршку програмима од јавног интереса.

2) Доследно спровођење будућих јавних позива за доделу средстава организација цивилног друштва у складу са постојећим прописима и стандардима добре праксе

Анализа резултата Јавног конкурса за 2025. годину указује на озбиљан раскорак између нормативног оквира који уређује доделу средстава удружењима и стварне праксе Министарства заштите животне средине. Како би се спречиле будуће злоупотребе и неправилности, неопходно је да сви наредни јавни позиви буду доследно спроведени у складу са важећим прописима, јасно дефинисаним критеријумима и стандардима добре управне праксе. То подразумева не само формално поштовање процедура, већ и њихову доследну и једнаку примену на све учеснике конкурса.

Овде се пре свега мисли на доследну примену одредби из Уредбе о средствима за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса која реализују удружења ("Сл. гласник РС", бр. 16/2018) у деловима који се односе на поступак за доделу средстава, коришћење средстава и праћење спровођење пројеката и програма.

Неопходно је применити стандарде добре праксе који се односе на: а) Јасне, унапред дефинисане и јавно доступне критеријуме за доделу средстава из јавног позива, б) Једнаку и доследну примену правила за све учеснике, ц) Транспарентан процес одлучивања, д) Независност и интегритет конкурсних комисија, е) Разумне рокове и реалне услове за реализацију пројеката, д) Ефикасне механизме правне заштите, е) Одговорност и накнадну контролу.

Доследна примена правила има посебан значај у контексту финансијске одрживости организација цивилног друштва, нарочито оних које делују у области заштите животне средине и које се у великој мери ослањају на јавна средства. Само предвидив, фер и транспарентан систем доделе средстава може обезбедити равноправне услове за све организације и допринети стварном унапређењу јавног интереса у области заштите животне средине. равноправне услове за све организације и допринети стварном унапређењу јавног интереса у области заштите животне средине.

3) Унапређење постојећег оквира за доделу средстава организацијама цивилног друштва кроз јавне позиве које расписују органи јавне власти

Постојећи нормативни оквир који уређује управљање процесом доделе јавних средстава минимално испуњава стандарде у овој области. Најкритичнија нерешена питања укључују недостатак механизма за евалуацију постигнућа и контролу наративних и финансијских извештаја, објављивање нестандардизованих и недоследних одлука о расподели средстава, неадекватан жалбени поступак који не може да спречи злоупотребе, недовољну транспарентност у раду комисија за оцену које додељују средства и непостојање одговорности за кршење постојећих прописа у овој области.

С тим у вези неопходно је регулисати прописима: а) Успостављање јасног и обавезујуће система праћења и евалуације постигнућа спроведених пројеката, као и доступности Извештаја који садрже резултате евалуације, б) Стандардизацију и обезбеђивање потпуне транспарентности наративних и финансијских извештаја, ц) Суштинско јачање жалбеног поступка, д) Повећање транспарентност рада конкурсних комисија, д) дефинисање јасних механизма за утврђивање одговорности за пропусте у процесу спровођењу јавних позива за доделу средстава организацијама цивилног друштва, са посебним фокусом на поступка доделе средстава, њихово коришћење у пракси и праћење спровођења пројеката и програма.

Правилно дефинисани критеријуми и процедуре у додели јавних средстава осигуравају да средства буду додељена пројектима који су заиста релевантни, утемељени у заједници, иновативни и одрживи, уз активно учешће грађана и транспарентан процес. Примена ових критеријума доприноси јачању капацитета организација цивилног друштва које се баве заштитом животне средине, учвршћује принципе владавине права и одговорности у трошењу јавних средстава и стварању међусобног поверења између органа власти и организација цивилног друштва, које је апсолутни предуслов за преко потребан друштвени дијалог.

Ова анализа настала је у оквиру пројекта Београдске отворене школе „ЕУ Ресурс центар за цивилно друштво у Србији“, који се спроводи уз финансијску подршку Европске уније. За садржину анализе одговорна је искључиво Београдска отворена школа и она нужно не одражава ставове Европске уније.